

Na jarenlang wachten wordt de droom werkelijkheid

VAN VLUCHTELINGENKAMP NAAR NEDERLANDSE GEMEENTE

CLEMY DE ROOY – *Vroeger werden uitgenodigde vluchtelingen bij aankomst in Nederland opgevangen in een speciaal centrum waar zij een inburgeringsprogramma volgden. Tegenwoordig gaan zij direct de samenleving in. Een grote overgang. Het leven in een vluchtelingenkamp is een wereld op zichzelf. Voor vrijwilligers en hulpverleners die met uitgenodigde vluchtelingen te maken krijgen, is enige kennis hierover een pré. Journaliste Cley de Rooy verbleef een week in het Keniaanse vluchtelingenkamp Kakuma en doet verslag van het dagelijks leven.*

De Nederlandse regering nodigt per jaar 500 vluchtelingen uit. De meesten komen rechtstreeks uit vluchtelingenkampen. Bijvoorbeeld uit het kamp Kakuma in Noordwest Kenia. VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR stichtte Kakuma in 1992 als opvang voor grote aantallen Soedanezen op de vlucht voor oorlogsgeweld. Inmiddels vormen Somaliërs er de grootste groep. Er wonen meer dan 90.000 vluchtelingen en dat aantal groeit nog steeds. Het kamp ligt vlak bij het dorpje Kakuma in een droog, woestijnachtig gebied. Er staan geen hekken omheen, je kunt er zo inlopen. De meeste vluchtelingen wonen

in lemen huisjes. Kinderen kunnen naar school, al zijn de lesmaterialen beperkt en de klaslokalen overvol. Er is veel schooluitval onder andere door kinderarbeid en tienerzwangerschappen.

‘KOM IK HIER OOI T NOG UIT?’

Een tekort aan voedsel en water, slechte hygiëne, beperkte gezondheidszorg en onveiligheid kenmerken

‘Als ik niets doe, denk ik terug aan alles wat er gebeurd is en huil ik als een baby’

◀ Vanuit een vluchtelingenkamp naar een Nederlands rijtjeshuis vormt een grote overgang.

het dagelijks leven in het kamp. Daarnaast de onzekerheid: kom ik hier ooit nog uit? Iedereen droomt van herhuisvesting in het buitenland, voor de meesten blijft dit echter een droom. Hawa Ibrahim Hassan uit Somalië verblijft al een aantal jaren in Kakuma. Samen met haar dochters en kleinkinderen. Om haar heen wonen diverse andere nationaliteiten. 'Mixed is good', zegt ze. 'Somaliërs, Burundezen, Soedanezen, allemaal door elkaar. Zo moet het in de wereld zijn.'

Hawa's compound is afgescheiden met takken. Achter golfplaten is een latrine die eveneens dienst doet als 'douche'. De meeste mensen delen latrines met meerdere gezinnen. Hawa heeft ook elektriciteit, hier een schaarse luxe. 'Als ik bezorgd ben, kijk ik graag televisie. En ik ben bezorgd. Mijn huis is niet schoon, er zijn schorpioenen en dan is er nog mijn oudste dochter.' Die dochter heeft zes kinderen, is gescheiden en heeft geen werk. 'Ze spreekt geen Engels want door de oorlog kon zij niet naar school.' Hawa zelf werkt als vrijwilliger bij een ngo, en onderhoudt naast haar eigen gezin ook dat van haar dochter.

DE ONBEDOELDE STAD

Een aantal vluchtelingen verdient geld met een fiets-taxi, boda-boda genoemd, waarmee ze mensen en goederen vervoeren over het uitgestrekte terrein. Er zijn er met een winkeltje, een internetcafé, een restaurant. Onderzoeker Bram Jansen beschrijft het kamp in zijn promotieonderzoek als een 'onbedoelde stad' vanwege alle economische activiteit die er plaatsvindt. Maar niet alle vluchtelingen lukt het om geld te verdienen. Vooral zieken, alleenstaande vrouwen en kinderen hebben het daardoor moeilijk.

Bovendien betalen degenen die succesvol zijn soms een hoge prijs. Abdulkadir Absir Mohammed (49) uit Somalië was met hulp van vrienden een kruidenierswinkeltje begonnen. 'Na drie jaar kwamen 's nachts de bandieten en die namen alles mee. Gelukkig was ik er niet, anders was ik vermoord. Ze hebben al zo veel mensen uit het kamp vermoord,' Zoals dit voorbeeld laat zien, laat de veiligheidssituatie te wensen over. Er zijn geregeld overvallen en vrouwen kunnen worden

verkracht tijdens het zoeken van hout of als ze terugkomen van de voedseluitdeling.

Dood van de honger ga je niet in het kamp. Eens per twee weken krijgen mensen hun rantsoen maïs, bloem, linzen en olie. Op de markt zijn groenten, fruit, rijst en vlees verkrijgbaar maar dat kunnen de meesten niet betalen. Ook water is op rantsoen, officieel twintig liter per persoon. Twee keer per dag staan er vrouwen in de rij bij een van de gezamenlijke tappunten. Hawa vertelt: 'Elke dag is het vechten. Het is te weinig en soms is de druk zo laag dat er alleen een klein stroompje uit komt.' Mensen halen ook water uit de rivier die langs het kamp slingert. Maar de meeste tijd van het jaar staat die droog.

KINDEREN

Omdat vooral kleine kinderen kwetsbaar zijn, heeft het International Rescue Committee (IRC) een speciaal programma opgezet voor ondervoede kinderen van een half jaar tot vijf jaar. Ze krijgen Plumpy'nut, een witte pindapasta in een plastic zakje. Een deel wordt ter plekke gegeven, de rest nemen de moeders mee naar huis voor de overige dagen van de week. Onderdeel van het programma is gezondheidsvoorlichting. Op houten banken luisteren moeders aandachtig naar de Keniaanse Lucy Master. Zij drukt de vrouwen op het hart de pasta alleen te geven aan het kind dat in het programma zit. En het niet te delen met de andere kinderen, óók niet als die huilen. De moeders moeten de lege zakjes inleveren om aan te tonen dat ze niet zijn doorverkocht. De wind heeft ze weggeblazen, ze zijn gestolen, de gekste smoesjes hoort ze. 'Het is geen eten, het is medicijn', zegt Lucy tegen de vrouwen. 'Zonder dit medicijn kan je kind sterven.'

ZIEKENHUIS

Bij gezondheidsproblemen kan men naar het kampziekenhuis. De hulp laat wel eens te wensen over. Een vluchteling vertelt: 'Er is te weinig geschoold personeel. Ik heb een probleem met mijn maag en ze geven mij medicijnen tegen hoofdpijn!' Soms komt de hulp te laat. Biniam Tafesse Woldehana (38) uit Ethiopië woonde twaalf jaar in Kakuma voor hij door Nederland werd uitgenodigd. Zijn vriendin Mesa, met wie hij drie jaar was verloofd, bleef achter. De relatie bleek niet bestand tegen de grote afstand en de verschillende verwachtingen, onder andere over het sturen van geld. In april van dit jaar hoorde hij via Facebook dat Mesa na een ziekbed van een week was overleden. 'Iets met haar bloed', zegt hij. Mesa was in afwachting van herhuisvesting naar Canada. Alleen de medische keuring moest nog plaatsvinden.

KRACHT

Hoe houden mensen het vol, waar halen ze de kracht vandaan? Een vluchteling uit Burundi: 'Als ik niets doe, denk ik terug aan alles wat er gebeurd is en dan huil ik als een baby. Ik dwing mezelf bezig te zijn, dan wordt mijn hoofd leeg.' Veel mensen hebben steun aan het geloof. Ze bidden vaak samen en geloven dat op een dag alles goed komt. Tot die tijd proberen ze er het beste van te maken. Hun veerkracht geeft hoop, zowel voor de gelukkigen die naar het buitenland mogen als voor degenen die achterblijven. ●

Clemy de Rooy (clemyderooy@casema.nl) is journaliste.

'Eens per twee weken krijgen mensen hun rantsoen maïs, bloem, linzen en olie'

EXPOSITIE OVER KAKUMA

Het Humanity House in Den Haag heeft van 22 oktober t/m 5 november 2012 een expositie over Kakuma, met foto's van Goedele Monnens, een lezing van Bram Jansen en ontmoetingen met uitgenodigde vluchtelingen uit Kakuma.

Zie www.humanityhouse.org.

Alle foto's bij dit artikel zijn van fotografe Goedele Monnens. Zij verbleef samen met Clemy de Rooy in Kakuma.

